Ο ΛΟΓΟΣ Ο ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Τοῦ Μητροπολίτου

Καισαριανῆς, Βύρωνος & Ὑμηττοῦ

Δανιήλ

Τά τελευταῖα ἱστορικά γεγονότα τῆς ἐπιγείου ζωῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ σύλληψις, ἡ δίκη ἐνώπιον τοῦ ἰουδαϊκοῦ δικαστηρίου καί τοῦ ρωμαίου ἐπιτρόπου τοῦ Ποντίου Πιλάτου, ἡ καταδικαστική ἀπόφασις, ὁ ἐμπαιγμός καί ἡ ἐξουθένωσις, ἡ σταύρωσις καί τά κατ' αὐτήν διατρέξαντα, ὁ θάνατος, ἡ ἀποκαθήλωσις καί ἡ ταφή ἐξιστοροῦνται ἀπό τούς ἱερεῖς συγγραφεῖς τῶν εὐαγγελίων μετά πάσης λεπτομερείας. Διαβάζοντας μάλιστα τά εὐαγγέλια σχηματίζει κάποιος τήν ἐντύπωσι, ὅτι οἱ διηγήσεις ἀπαρχῆς εἶναι γραμμένες ἔτσι, διά νά καταλήξουν εἰς τήν σταυρικήν θυσίαν. Τοῦτο φανερώνει πόσο κεντρικό καί πόσο σοβαρό θέμα ἦταν ὁ σταυρός καί ὁ θάνατος τοῦ Ἰησοῦ γιά τόν πρῶτο Χριστιανισμό καί πόση μεγάλη σημασία ἔχει διά τήν θεολογίαν καί τήν ζωήν τῆς Ἐκκλησίας. Σημειώνεται, ὅτι ἀπό τήν ἱστορική καί θεολογική ἔρευνα οὐδέποτε ἠμφεσβητήθησαν τά γεγονότα τῆς θανατικῆς καταδίκης καί τῆς σταυρώσεως τοῦ Ἰησοῦ, οὔτε κι ἀπ' αὐτήν τήν φιλελεύθερη πλευρά. Ὡστόσον ὅμως εἰς τό θεολογικόν ἐρώτημα: *«Διατί ἐσταυρώθη ὁ Χριστός;»* ἐδόθησαν πολλές καί ποικίλες ἀπαντήσεις, ἑρμηνεῖες περί τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ ἀπό τούς συγγραφεῖς τῆς Καινῆς Διαθήκης. Παρατηρεῖται μάλιστα ὁ ἴδιος συγγραφεύς νά ἑρμηνεύει διαφορετικά τό ἴδιος γεγονός στά κείμενά του. Δέν ἀγνοοῦμεν ἐπίσης, ὅτι τό ἴδιο συναντᾶμε καί εἰς τήν πατερικήν γραμματείαν. Εἷς ἕκαστος ἐκ τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἑρμήνευσε μ' ἕνα ἰδιαίτερο τρόπο τόν σταυρόν καί τόν θάνατον τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἀκόμη καί κατά τίς περιόδους τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας καί ζωῆς μας εἴχαμε θεολογικές προσεγγίσεις αὐτῶν τῶν γεγονότων ἀναλόγως τῶν ποιμαντικῶν ἀναγκῶν καί προκλήσεων τῶν ἐποχῶν. Ἀλλιῶς ὁμιλοῦσαν διά τό θέμα οἱ πατέρες τοῦ τρίτου καί τετάρτου αἰῶνος, ἀλλιῶς οἱ πατέρες τῆς περιόδου τῆς εἰκονομαχίας, ἀλλιῶς τόν ιγ' καί ιδ' αἰώνα καί κατά διαφορετικόν τρόπον εἰς τήν Τουρκοκρατίαν. Θά ἐλέγομεν, ὅτι ἀλληλοδιαδόχως οἱ αἰῶνες, ὁ εἷς κατόπιν τοῦ ἄλλου κατέθεταν τήν μυστικήν ἐμπειρίαν των ἀπό τήν βίωσιν τῶν παθῶν, τοῦ σταυροῦ καί τοῦ θανάτου τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ προσθέτοντες δόξαν εἰς τήν ἤδη ὑπάρχουσαν δόξαν. Ἔτσι διεμορφώθη ἡ θεολογία τοῦ σταυροῦ, ἤ ὅπως ὁ Παῦλος εἰσήγαγε καί ἐνεκαινίασε τόν ὅρο: *«Ὁ λόγος ὁ τοῦ σταυροῦ»*.

Εἰς μίαν προσπάθειαν διατυπώσεως τῶν βασικωτέρων ἑρμηνειῶν τοῦ θανάτου τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ δέν θά ἀδικούσαμε τήν θεολογίαν τοῦ σταυροῦ ἐάν ἐλέγομεν ὁ σταυρικός θάνατος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι:

ΘΥΣΙΑ

Ὅλοι οἱ συγγραφεῖς τῶν βιβλίων τῆς Κ.Δ. ὑπογραμμίζουν μέ ἔμφασι αὐτόν τόν χαρακτήρα τοῦ σταυρικοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ Χριστός εἶναι *«ὁ Ἀμνός τοῦ Θεοῦ»*, ὁ ὁποῖος ὑπομένει ἑκουσίως σταυρόν καί θάνατον ὑπέρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καί σωτηρίας. Εἶναι τό *«ἄμωμον ἱερεῖον»* τό ὁποῖον θυσιάζεται διά νά ἐξιλεωθοῦμε ἐμεῖς οἱ ἁμαρτωλοί καί νά δικαιωθοῦμε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Αὐτήν τήν ἑρμηνεία παρέλαβον οἱ ἱεροί συγγραφεῖς ἀπό τόν προφήτην Ἡσαΐαν, ὁ ὁποῖος τήν διατυπώνει σαφέστατα ἀποκλείων διαρρήδην πᾶσαν ἑτέραν ἐκδοχήν. Θά ἐλέγομεν, ὅτι προεξάρχει αὐτῆς τῆς θεολογικῆς ἑρμηνείας καί χοροστατεῖ ὅταν γράφει: *«Οὗτος τάς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει καί περί ἡμῶν ὀδυνᾶται, καί ἡμεῖς ἐλογισάμεθα αὐτόν εἶναι ἐν πόνῳ καί ἐν πληγῇ ὑπό Θεοῦ καί ἐν κακώσει. Αὐτός δέ ἐτραυματίσθη διά τάς ἁμαρτίας ἡμῶν καί μεμαλάκισται διά τάς ἀνομίας ἡμῶν..... Ὡς πρόβατον ἐπί σφαγήν ἤχθη καί ὡς ἀμνός ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτοῦ ἄφωνος.... Ἀπό τῶν ἀνομιῶν τοῦ λαοῦ μου ἤχθη εἰς θάνατον....»* (Ἡσαΐου νϐ' 13 - νδ' 1).

Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρομεν ἐκ τῆς παυλείου διδασκαλίας ὡρισμένα χωρία εἰς ἐπίρρωσιν τῶν λεγομένων: *«Ἔτι γάρ Χριστός ὄντων ἡμῶν ἀσθενῶν κατά καιρόν ὑπέρ ἀσεβῶν ἀπέθανε»*. Καί: *«Συνίστησι δέ τήν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός, ὅτι ἔτι ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν Χριστός ὑπέρ ἡμῶν ἀπέθανε»* (Ρωμ. ε' 6,8).

Ἀκόμη καί οἱ ἐχθροί τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπέδωσαν εἰς τόν θανατόν του τόν χαρακτήρα τῆς θυσίας ὑπέρ τοῦ λαοῦ. Χαρακτηριστικοί ἐν προκειμένῳ εἶναι οἱ λόγοι τοῦ Καϊάφα, τοῦ ἀρχιερέως τοῦ ἔτους ἐκείνου. Διέσωσε τούς λόγους αὐτούς ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης, ὁ ὁποῖος ἦτο παρών εἰς τήν δίκην: *«Οὐδέ διαλογίζεσθε, ὅτι συμφέρει ἡμῖν ἵνα εἷς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπέρ τοῦ λαοῦ καί μή ὅλον τό ἔθνος ἀπόληται»*. Ὁ εὐαγγελιστής σχολιάζει ὡς ἐξῆς τήν δήλωσιν τοῦ Καϊάφα: *«Τοῦτο δέ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν, ἀλλ' ἀρχιερεύς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου προεφήτευσεν, ὅτι ἔμελλεν ὁ Ἰησοῦς ἀποθνήσκειν ὑπέρ τοῦ ἔθνους, καί οὐ ὑπέρ τοῦ ἔθνους μόνον, ἀλλ' ἵνα καί τά τέκνα τοῦ Θεοῦ τά διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἕν»* (Ἰωάν. ια' 50-52).

ΝΙΚΗ

Ὁ σταυρικός θάνατος τοῦ Κυρίου ἑρμηνεύθηκε ὡς νίκη του κατά τοῦ θανάτου, τῆς φθορᾶς, τοῦ Ἅδου, τοῦ διαβόλου καί τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας. Ἔχει κάποιος τήν αἴσθησι, ὅτι καθώς ἐξιστοροῦνται τά γεγονότα διεξάγεται ἕνας πόλεμος. Εἰς τόν πόλεμον αὐτόν ὁ διάβολος λυσσῶν καί μετά μανίας, μετά αὐξανομένης σφοδρότητος καί μίσους ἐπιτίθεται εἰς τόν Υἱόν τοῦ Θεοῦ. Οἱ θεολόγοι πατέρες διδάσκουν, ὅτι ὄπισθεν τῶν προσώπων καί τῶν γεγονότων κινεῖται δραστηρίως καί χαιρεκάκως ὁ διάβολος μέ μίαν ἐπιδίωξιν, νά ἐξοντώσει τόν Δίκαιον. Ἔχει μόνον νά τόν ἐξοντώσει, ἀλλά καί νά τοῦ προξενήσει πάντα σωματικόν, ψυχικόν καί πνευματικόν πόνον. Πρίν τόν ὁδηγήσει εἰς τόν Ἅδην, ὅπως ἐπίστευε, ἤθελε νά τόν βασανίσει, νά τόν ταπεινώσει καί νά τόν ἐξευτελίσει εἰς τήν παροῦσαν ζωήν. Τό δέ μαρτύριόν του θά ἐσυνεχίζετο μετά θάνατον αἰωνίως. Κι ὅσο ἔβλεπε τόν Ἰησοῦ νά ἀντέχει εἰς τήν χλεύην τῶν διωκτῶν Του, εἰς τήν εἰρωνείαν, εἰς τήν πώρωσιν, εἰς τήν συκοφαντίαν, εἰς τήν ἐγκατάλειψιν, εἰς τήν προδοσίαν, εἰς τήν ἀχαριστίαν, εἰς τίς ὕβρεις, εἰς τούς ποικίλους σωματικούς πόνους, εἰς τίς ταπεινώσεις, εἰς τά μαρτύρια, εἰς τόν σταυρόν τόσον ἐξαγριοῦτο ἐναντίον του. Ἐφοβήθη λέγει ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ μέγας ἀπό τήν συμπεριφορά καί τήν ἀντίδρασι τῆς ἀλόγου κτίσεως διά τό πάθος τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καί πρός στιγμήν ἀνεδιπλώθη καί ὑπεχώρησε. Ἀλλά ὁ Κύριος τό ἐδελέασε νά ἐπανέλθη εἰς τήν πάλην μέ τόν λόγο του *«Θεέ μου, Θεέ μου ἵνα τί μέ ἐγκατέλιπες;»* (Ματθ. κζ' 46). Οὕτω ἐπετέθη ἐκ νέου. Ὁ Κύριος ὅμως εἰς τό πάθος διετήρησε μέχρι τέλους τήν ὑπεροχήν. Οἱ ἐχθροί του ὁρατοί καί ἀόρατοι ἐνόμιζον, ὅτι ἦσαν οἱ κύριοι τῆς καταστάσεως καί ὅτι τελικῶς ἐπαγίδευσαν τόν ἀνεπιθύμητον. Ἀπεδείχθη ὅμως, ὅτι ὁ Κύριος εἶχε παγιδεύσει αὐτούς. Ὁ πρύτανις τῶν θεολόγων ὁ ἅγιος Ἰωάν-

νης ὁ Δαμασκηνός θεολογεῖ: *«Ἐπειδή θεότητος ἐλπίδι ὁ ἐχθρός* (δηλαδή ὁ διάβολος) *δελεάζει τόν ἄνθρωπον, σαρκός προσλήματι δελεάζεται καί δείκνυται ἅμα τό ἀγαθόν καί τό σοφόν, τό δίκαιον τε καί τό δυνατόν τοῦ Θεοῦ».* Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὑψηγορεῖ, ὅτι εἰς τόν σταυρόν ὁ Κύριος ἀφήρεσε πᾶσαν ἐξουσίαν ἀπό τίς ἀρχές καί ἐξουσίες τοῦ κόσμου τῆς ἁμαρτίας, ἀφοῦ ἀπεγύμνωσε τούς δαίμονες ἀπό πᾶσαν δύναμιν ἐν συνεχείᾳ τίς διεπόμπευσε εἰς τόν πνευματικόν κόσμον καί ἐπάνω εἰς τόν σταυρόν ἐκρέμασε τά λάφυρα τῆς νίκης του, δηλαδή τίς ψυχές μας. Γράφει: *«Ἀπεκδυσάμενος τάς ἀρχάς καί τάς ἐξουσίας ἐδειγμάτισεν ἐν παρρησίᾳ θριαμβεύσας αὐτούς ἐν αὐτῷ* (τῷ σταυρῷ)» (Κολ. β΄ 15). Αὐτήν τήν αἰώνιον νίκην περιγράφει τό ὡραιότατον δοξαστικόν τῆς ἑορτῆς τῆς ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ: *«Δεῦτε ἅπαντα τά ἔθνη τό εὐλογημένον ξύλον προσκυνήσωμεν, δι' οὗ γέγονεν ἡ αἰώνιος δικαιοσύνη. Τόν γάρ προπάτορα Ἀδάμ ὁ ἀπατήσας ἐν ξύλῳ τῷ Σταυρῷ δελεάζεται καί πίπτει κατενεχθείς πτῶμα ἐξαίσιον ὁ τυραννίδι κρατήσας τοῦ βασιλείου πλάσματος...».*

ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Μία ἄλλη διάστασις τῆς σταυρικῆς θυσίας εἶναι, ὅτι αὐτή ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ διά τό ἀνθρώπινον γένος. Ὁ ἠγαπημένος μαθητής γράφει εἰς τό εὐαγγέλιόν του: *«Οὕτω γάρ ἠγάπησεν ὁ Θεός τόν κόσμον, ὥστε τόν υἱόν αὐτοῦ τόν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτόν μή ἀπόληται, ἀλλ' ἔχη ζωήν αἰώνιον».* (γ΄ 16). Ὁ σταυρικός θάνατος ἐκφράζει τήν ὑπέρτατη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ γιά τόν κόσμο. Γι' αὐτό τόν λόγο καί ἡ Ἐκκλησία συσχέτισε ἀργότερα ὅλα τά σωτηριολογικά της Μυστήρια μέ τόν θάνατο τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Εἶναι γνωστό, ὅτι τά Μυστήρια τοῦ Βαπτίσματος, τοῦ Χρίσματος, τῆς Ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως καί τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ἀναφέρονται *«εἰς τόν θάνατον αὐτοῦ»* (Ρωμ. στ΄ 3 καί ἑξῆς). Βαπτιζόμεθα εἰς τόν θάνατον τοῦ Χριστοῦ, *«ἐσθίομεν καί πίνομεν Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ».*

Ἡ Ἐκκλησία μέ εὐγνωμοσύνη ἐνώπιον τοῦ σταυροῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἀναλογιζομένη τά ρεύσαντα ἐλέη τοῦ Θεοῦ εἰς ἡμᾶς ἀναφωνεῖ ἐν κατανύξει: *«Τῇ ὑπερφυεῖ καί περί ἡμᾶς παναπείρῳ σου εὐσπλαχνίᾳ, Χριστέ ὁ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς».*

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ: ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε., ΤΗΛ: 210 92 14 820, www. eptalofos.com.gr

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ

Ο ΛΟΓΟΣ Ο ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ